

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 778/2021
24.02.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Споменке Зарић, Бисерке Живановић, Јелице Бојанић Керкез и Божицара Вујичића, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Божицар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3108/2020 од 10.06.2020. године, на седници одржаној 24.02.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3108/2020 од 10.06.2020. године у преиначујућем делу и делу којим је одлучено о трошковима поступка.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3108/2020 од 10.06.2020. године у потврђујућем делу, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиле, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3108/2020 од 10.06.2020. године у потврђујућем делу.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 17651/17 од 22.5.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев, па је обавезана тужена да тужилци на име рехабилитационог обештећења исплати износ од 660.000,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев у делу преко досуђеног, а до траженог износа од 3.660.000,00 динара за износ од још 3.000.000,00 динара. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужилци на име материјалних трошкова састављања поднесака Комисији за рехабилитационо обештећење исплати износ од 19.500,00 динара. Ставом четвртим изреке, Први основни суд у Београду се огласио апсолутно ненадлежним за поступање у делу тужбеног захтева којим је тражено да се обавезе тужена да у односу на покојног ББ уплати у ПИО фонд радни стаж у трајању од 20 месеци и тужбу у том делу одбацио. Ставом петим изреке,

обавезана је тужена да тужиљи на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 70.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3108/2020 од 10.06.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда у ставу другом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у првом ставу изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљи на име рехабилитационог обештећења исплати износ од 660.000,00 динара и у трећем ставу изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљи на име материјалних трошкова састављања поднесака Комисији за рехабилитационо обештећење исплати износ од 19.500,00 динара. Ставом трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у петом ставу изреке тако што је обавезана тужиља да туженој накнади трошкове поступка у износу од 9.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужиља да туженој на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба паничног поступка и погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, применом члана 404. ЗПП.

Врховни касациони суд налази да у конкретном случају нису испуњени услови из члана 404. ЗПП, за одлучивање о ревизији тужиље као изузетно дозвољеној, изјављене на потврђујући део другостепене пресуде, јер се ревизијом тужиље не указује да постоји потреба да се размотре правна питања од општег интереса или да постоји потреба новог тумачења права или неуједначена судска пракса, већ се оспорава утврђено чињенично стање, а правилна примена права у споровима са захтевом као у конкретном случају, зависи од утврђеног чињеничног стања, а одлуке нижестепених судова о основаности тужбеног захтева, у наведеном делу, засноване су на примени одговарајућих одредаба материјалног права, због чега је и одлучено као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије у односу на потврђујући део другостепене пресуде, у смислу члана 410. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Одредбом члана 403. став 3. ЗПП, прописано је да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба је поднета 21.11.2017. године, а вредност побијаног дела правноснажне пресуде је 3.000.000,00 динара, што представља противвредност 25.295,60 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе (1 евро=118,5977 динара).

Имајући у виду да се ради о имовинскоправном спору, у коме побијана вредност предмета спора очигледно не прелази динарску противвредност 40.000 евра према средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, то је Врховни касациони суд нашао да је ревизија у овом делу недозвољена, због чега је на основу члана 413. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у преиначујућем делу у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, па је нашао да је ревизија тужиље неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ни у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба овог закона, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП на коју се ревизијом неосновано указује.

Према утврђеном чињеничном стању, сада покојни ББ, супруг тужиље, пресудом Војног суда у Београду К 287/75 од 19.01.1976. године оглашен је кривим за кривично дело одбијања примања и употребе оружја из члана 327 а Кривичног законика, и осуђен на казну строгог затвора у трајању од четири године. Решењем Апелационог суда у Новом Саду Рех ж 136/17 од 27.06.2017. године преиначено је решење Вишег суда у Шапцу Рех 15/2016 од 03.05.2017. године, тако што је усвојен захтев за рехабилитацију пок. ББ, рођеног ...1938.године, преминулог ...2013. године и утврђено да су ништаве пресуда Војног суда у Београду К 287/75 од 19.01.1976. године и све друге одлуке донете у том кривичном поступку, као и све њихове правне последице, те се пок. ББ у односу на наведене одлуке сматра неосуђиваним лицем. Дана 17.08.2017. године тужила је, преко свог пуномоћника, Комисији за рехабилитационо обештећење Министарства правде поднела захтев за исплату износа 3.660.000,00 динара на име временаведеног у неоснованом притвору супруга, за упис радног стажа у двоструком трајању од 20 месеци и исплату износа од 19.500,00 динара на име трошкова за састав захтева за рехабилитационо обештећење. Према Извештају Казнено - поправног завода Пожаревац - Забела од 10.5.2018. године сада пок. ББ уписан је у матичну књигу завода дана 26.3.1976. године, а дана 10.2.1977. године је пуштен на условни отпуст. Из исказа тужиље, саслушане у својству парничне странке, утврђено је да је њен супруг био верник и да је по позиву на војну вежбу крајем 1975. године одбио да узме оружје и војну опрему, због чега је против њега покренут кривични поступак, те је у марту 1976. године осуђен на четири године затвора и упућен на издржавање казне у затвор у Пожаревцу. По жалби је одлука о казни преиначена на казну затвора у трајању од једне године, а у затвору је провео укупно 10 месеци. Њихова ћерка тада је имала 7 година и ишла је у први разред основне школе, где су је друга деца задиркивала говорећи јој да је њен тата криминалац. Њен супруг је након хапшења добио отказ на послу, а она није била запослена и није имала никакву помоћ, па је била принуђена да ради по кућама како би издржавала себе и ћерку. Однос околине, пријатеља и родбине се према њима драстично променио.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев за рехабилитационо обештећење у виду накнаде нематеријалне

штете за душевне болове због лишења слободе брачног друга тужиље, сада покојног ББ и обавезао тужену да јој исплати 660.000,00 динара, у смислу члана 21. став 2. и члана 26. став 4. Закона о рехабилитацији и досудио тужиљи трошкове састављања поднесака Комисији за рехабилитационо обештећење, док се огласио апсолутно ненадлежним и одбацио тужбу у делу за упис радног стажа за пок. ББ.

Међутим, другостепени суд је правилно закључио да нису испуњени услови из члана 26. став 3. и 4. у вези члана 7. тачка 2. и 5. и члана 21. став 2. Закона о рехабилитацији, оценивши да тужиља не спада у категорију лица обухваћених чланом 21. став 1. у вези са чланом 26. став 3. и 4. Закона о рехабилитацији, због чега је првостепена пресуда преиначена и тужбени захтев тужиље за накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе њеног брачног друга и за потраживане материјалне трошкове, одбијен, док је у побијаном одбијајућем делу првостепена пресуда потврђена.

По оцени Врховног касационог суда одлука другостепеног суда је, супротно наводима ревизије, заснована на правилној примени материјалног права.

Тужбени захтев тужиље заснива се на одредбама Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, број 92/2011). Овим Законом прописани су услови за рехабилитацију, круг лица активно легитимисан за подношење захтева за рехабилитацију, као и услови и круг лица легитимисан за остварење права на враћање имовине односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 21. истог закона предвиђена су права других лица. Према одредби става 1. тог члана, лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење у складу са одредбом члана 26. став 3. овог закона. Посебно је одредбом става 2. истог законског члана предвиђено да право на рехабилитационо обештећење имају и брачни друг, деца и родитељи, односно браћа и сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица, у складу са одредбом члана 26. став 4. овог закона.

Право на рехабилитационо обештећење регулисано је одредбама члана 26. Закона о рехабилитацији. Одредбом става 3. истог члана је посебно прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Према одредби члана 26. став 4. истог закона, лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица) имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе којима је регулисана материја права рехабилитованог и других лица укључујући и право на рехабилитационо обештећење, како то правилно закључује другостепени суд, упућује на закључак да право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе у смислу члана 26.

став 3. Закона о рехабилитацији припада само рехабилитованом лицу и лицу из члана 7. тачка 5. тог закона, док право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због смрти рехабилитованог лица припада кругу лица одређеном чланом 21. став 2. истог закона.

По оцени Врховног касациног суда, правилан је закључак другостепеног суда да тужила нема право на рехабилитационо обештећење за тражени вид нематеријалне штете с обзиром да је тужила брачни друг рехабилитованог лица, сада покојног ББ, те да то право према изричитој одредби члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, као специјалног прописа, припада само рехабилитованом лицу и лицу из члана 7. тачка 5. истог закона, у који круг лица тужила не спада.

Стога, тужила нема право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у смислу члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији будући да потраживање накнаде нематеријалне штете, у смислу члана 26. став 3. припада рехабилитованом лицу и његовом детету, рођеном у установи за извршење санкција или које је са њим у тој установи провело део времена или је за то време расло без родитељског старања (члан 7. тачка 5). Потраживање по основу нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части, угледа и слободе и права личности због лишења слободе сада покојног ББ, брачног друга тужиле, као рехабилитованог лица, могло би прећи на тужилу само да је признато правноснажном судском одлуком или писменим споразумом (члан 204. став 1. Закона о облигационим односима), што није случај у конкретној ствари. Душевни болови тужиле због повреде њених личних права и права личности услед раније осуђиваности брачног друга као рехабилитованог лица, ма колико били стварни и дубоки, не представљају правно признату штету по одредбама Закона о рехабилитацији као специјалног прописа, али ни по одредби члана 200. Закона о облигационим односима, као општег прописа, чијом сходном применом се рехабилитационо обештећење остварује. Такође, смрт покојног ББ је наступила 36 година по повратку са издржавања казне, дакле независно од радње судског или административног органа, па тужили не припада ни право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, у смислу одредбе члана 26. став 4. Закона о рехабилитацији како се то у ревизији неосновано наводи. Самим тим тужила нема право ни на потраживане материјалне трошкове састављања поднесака Комисији за рехабилитационо обештећење.

Како се ни осталим ревизијским наводима не доводи у сумњу правилност побијане пресуде Врховни касациони суд је одбио као неосновану ревизију тужиле и одлучио као у изреци применом члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић